DR. J. LIASAUSKIS

SOCIALISTŲ SUMANYMAI

KAUNAS 1927 M.

Dr. J. LIASAUSKIS

Socialistų Sumanymai

KAUNAS 1927 m.

SOCIALISTAI PASIRYŽO TAISYTI DIEVO ĮSTATYMUS.

Visų amžių patyrimas moko žmones, jog neišmintinga yra imtis ne savo darbo; bet ne visus teišmokė. Protas tai pat sako, tik ne visi jo klauso. Jei šiaip jau žmogus klysta tame dalyke, jis kenkia tik sau. Jei visuomenės viršūnėje pastatytas ir visuomenės vardu kišasi ne į savo dalykus, daro visuomenei didelę žalą.

Socialistų pastatyta valdžia savo projektu, pavadintu Metrikų įstatymas, pasiryžo savotiškai tvarkyti krikščionių sakramentalę moterystę. Kokia teise tai daroma? Sako esą Lietuvos visuomenės įgalioti. Jei tai būtų tiesa, reikėtų paklausti mūsų visuomenės, kas jai davė teisę siųsti į Seimą atstovus laužyti Bažnyčios teises ir tvarkyti sakramentus. Joks katalikas negalėjo to daryti, nes tokiu pasielgimu sunkiai nusidėtų Dievui. Seimo atstovai ir jo parinktoji valdžia gerai žinojo, jog rinkikai arba visuomenė nenori suteikti jiems įgaliavimo kištis į Kristaus sakramentus, kurie pavesti Bažnyčios, ne seimų ar valstybių globai. Socialistai priešrinkybinės agitacijos laiku iš kailio nėrėsi skelbdami visokių gražiausių pažadėjimų, o apie savivaldybinę arba civilinę moterystę nė žodelio neišsitarė. Ar nemalonėtų pasakyti seimas ir buvusioji valdžia, delko jie neįvykdė anų gražių pažadėjimų, del kurių liko išrinkti. Gal pasakys, jog nesuskubo. Bet delko suskubo vykdyti tai, kam nebuvo įgalioti, kada neturėjo laiko atlikti to, ką taip iškilmingai pasižadėjo daryti?

Mat, turėta savo paslėptų sumanymų, su kuriais visuomenei nenorėta pasirodyti. Ne visai gražus pavyzdys tiekiamas visuomenei iš aukštybės.

— Mes paliekame, sako, tikintiems tvarkytis sulig Bažnyčios įstatymais, tik laisvamanius paliuosuojame nuo jos reikalavimų. — Bet tas aiškinimas kuo mažiausiai niekais virsta, kol nevirto niekais projektuojamo įstatymo 53 straipsnis, kur pasakyta, jog visas jungtuvių persiskyrimo ir neįvykimo bylas vis tiek kur ir kada jungtuvių aktai buvo surašyti, neišskyrus ir tų aktų, kurie buvo surašyti pirm šio įstatymo įsiteisėjimą, riša apygardos teismas.

Čia jau neveidmainiškai, bet stačiai pasakyta, jog ir apie krikščionių sakramentalę moterystę spręs apygardos teismo nariai — kokie jie ten būtų: bedieviai, klaidatikiai, žydai, mahometonai, ar dar kokie. Teismo sprendimas privalo remtis įstatymais. Kokiais įstatymais remdamos apygardos teismas spręs apie moterystę? Ne Bažnyčios, nes, einant jos įstatymais, civilinis teismas neturi jokios teisės spręsti apie moterystės suardomumą.

Socialistų valdžios projektas mini šešis atvejus, kuriais esą galima perskirti moterystę. Tas perskyrimas laikomas moterystės ryšio suardymu, nes 35 § kalbama apie jungtuvių skelbimą tų, kurie įteikia persiskyrimo pažymėjimą. Apie persiskyrimą moterystėje gyvenančių neardant jos ryšio projekte nieko nepasakyta. Visi sulig projektu suardą moterystę punktai yra priešingi Dievo įstatymams ir Katalikų Bažnyčios Kanonams.

Įvykusios moterystės nepanaikins joks pasaulinis teismas. Teskelbia ne tik Lietuvos apygardos,

bet ir viso pasaulio teismai savo sprendimus, kėsindamies suardyti moterystę, Katalikų Bažnyčia laikys ją nesuardomą. Antras susituokimas būtų neteisėtas: susituokusieji turėtų išsiskirti, norėdami būti išteisinti ir grįžti į Dievo malonę.

Negali būti jokios vilties, kad Bažnyčia nusileistų kada nors tuo atžvilgiu, nes negali to padaryti. Ne jos yra moterystė įsteigta, tik jos globai pavesta kaipo paties Dievo įstatymas ir Kristaus Sakramentas. Socialistų valdžia kėsinasi Lietuvos apygardos teismui duoti galią, kokios nė Dievas nedavė savo Bažnyčiai.

Projekto autoriai nesivaržo Dievo įstatymais del jų tikėjimo trūkumo, bet nemažai trūksta jiems ir paprasto žmoniškumo. Ardomas visuomeniškas gyvenimas. Jokia moterystė nebėra užtikrinta. Sudarydamas moterystės ryšį turi bijotis, kad jis nebūtų apygardos teismo panaikintas.

Kas lengvesnio kaip nusižengti moterystės ištikimybei. Tas nusižengimas kalbamame socialistų valdžios projekte yra pirmas punktas moterystei panaikinti.

Teismas nutarė suardyti moterystę del vyro nusižengimo. Pasiliuosavęs vyras veda patinkamą mergelę, kuri kitam irgi patinka. Šis ima prikalbinėti mesti savo seną vyrą ir ištekėti už jo. — Bet tamsta pavėlavai, atsako jam gundinamoji, kad būtumei anksčiau apie tat pasakęs, būčiau ištekėjus už tavęs. — O gi ar negalime taip pasielgti kaip tavo vyras, ir dabartinė moterystė bus apygardos teismo panaikinta kaip jo pirmoji. Ir vėl nusižengimas moterystės ištikimybei.

Kiekvienas turi įgimtą gabumą įsivaizduoti sau geresnį gyvenimą už tą, kuris jam teko. Susirišę moteryste vienas ar antra gali įsivaizduoti, kad daug geriau būtų su tuo ar su ta gyventi. Labai lengva tai įvykdyti: reikia tik nusižengti moterystės ištikimybei.

Projektuojamas socialistų įstatymas lig galo atidaro duris ištvirkimui ir paleistuvystei. Kas suskaitys, kiek panašių nusižengimų yra protestantų ir kituose kraštuose, kur laikos to paties tvirkinamo įstatymo. Ar gi tat ir mūsų katalikiškoji Lietuva bei Žemaitija išsižadėtų Kristaus įstatymo, kur pasakyta, kad gali apleisti vyras pačią ar pati vyrą del nusižengimo prieš moterystę tik nesuardant moterystės ryšio, nes **kas vyro paleistąją veda svetimoteriauja.** (Luk. 16, 18).

Įvairios fantazijos lankosi pas žmones. Petras vedė Oną, paskui jam atėjo į galvą fantazija, kad geriau jis būtų vedęs Marę, su kuria pirma daužės po vakaruškas, o kuri ir dabar žiūri į jį maloniomis akelėmis. Socialistų įstatymu padrąsintas jis sako savo žmonai: Žinai ką, Onyte, geriau būtų mums persiskyrus; mat, man rodos, jog geriau būtų, kad aš vesčiau savo seną pažįstamą Marę; tu būsi liuosa ir galėsi ištekėti už ko patinkama. Lengviausiai galima tai padaryti sulig naujo moterystės įstatymo 52 § šeštu skirsniu, kur punkte f pasakyta: susijungusieji gali būti perskirti, jei abu susijungusiu sutinka persiskirti.

— Dievuliau, tu mano, rėkia žmona verkdama, ką aš dabar veiksiu, kur aš vargšė pasidėsiu! Brolis mane išleisdamas atidavė kraitį, aš į savo tėviškę

nebegaliu grįžti. Štai aš dabar sunkiose dienose... Kas mane ims? Kas mane priglaus?

— Bet aš pasiryžau su tavim skirtis ir vesti Marę, kurią aš myliu, o su tavim aš mokėsiu taip pasielgti, kad tu pati prašysi mane eiti į apygardos teismą su prašymu perskirti mudu. —

Ir prasideda tikrai pragariškas gyvenimas tokioje šeimoje. Žmona būdama silpnesnė turi visa ko kentėti iš vyro pusės. Dieną ir naktį vien keiksmai ir rietynės. Išverkė nelaiminga žmona visas savo ašaras, nebegali daugiau pakelti jos silpna širdis... Sutinka pareikšti apygardos teismui, kad ji savo liuosa valia norinti skirtis nuo vyro.

Kokia turi būti širdis tų, kurie ruošia vargšėms žmonoms ir varguoliams jų vaikams nelaimingą ir vargingą gyvenimą.

Grįžo įsigėręs vyras, ėmė bartis su savo pačia, ieškodamas visokių priekabių. Žmona išsigando; jos širdis plaka nepaprastu greitumu, jei ji isteriška, benc—pargriūvo. Be abejonės, vyras pakenkė žmonos sveikatai. Jei tik jis jai nepatinka, ypač jei turi vilties ištekėti už tinkamesnio, pareiškia vyrui: Aną vakarą taip suerzinai mane, kad ir dabar mano širdis dreba: pakenkei mano sveikatai. 52 § aiškiai pasakyta: susijungusieji gali būti perskirti, jei vienas susijungusių pasikėsino ant kito gyvybės ar pakenkė jo sveikatai. Aš rašau į apygardos teismą prašymą mūsų moterystei suardyti. Aš turiu kitą patinkamą vyrą, tu ieškok sau patinkamos.

Šeimininkei nepasisekė gerai išvirti barščiai ar kita kas, vyro viduriai pasigadino. Kaip teismas spręs šiuo atveju? Jei jis abejotų apie negerai išvirtų barščių kenksmingumą sveikatai, turėtų

kviesti ekspertus, nes projekte be išimties kiekvienas pakenkimas sveikatai nurodomas kaipo priežastis ardyti moterystę.

Juokai, pasakysite. Bet tuos apverktinus juokus norima padaryti rimtus Lietuvos Valstybės įstatymus.

Visų nevaisingųjų kokia apgailėtina padėtis: jų moterystė ardoma sulig projektuojamo įstatymo 52 §, kur punkte c pasakyta: susijungusieji gali būti perskirti, jei vienas susijungusiųjų yra nevaisingas. Nekaltai nevaisingai žmonai vyras gali pasakyti: Eik sau, kur nori, aš pasiieškosiu vaisingos. Žmona nevaisingam vyrui gali pasakyti: Būk sveikas, aš tekėsiu už vaisingo. Jei kitas vyras ar kita moteris pasirodytų nevaisingi, galima būtų daryti toliau mėginimus.

Kalbamasis projektas traukte traukia silpnuosius katalikus į bedievystę. Priėmus projekto įstatymus žmona susidėjusi su svetimu vyru ardo moterystę ir jungiasi su kitu. Tikintis vyras palieka nelaimingoje padėtyj, negalėdamas vesti kitos, kol jo atsiskyrusi žmona tebėra gyva. Kokia tat žmogaus padėtis!

Tačiau dar sunkesnė moters padėtis. Šiais ištvirkimo laikais nemaža atsiras vyrų, kurie suteršę vienos mergaitės vainiką panorės teršti ir kitos. Projekto įstatymai ateina jiems pagalbon ir kaipo už rankos veste veda į ištvirkimą. Kur dings tokia paniekinta žmona? Yra tikinti, negali ištekėti už kito, kol jos atsiskyręs vyras tebėra gyvas. Tebūna netikėlė, tikintis jos negali vesti, nes ji tebėra surišta su kitu. Netikėliai irgi nelabai grobstys to-

kias nuo vyrų atskirtas moteris. Baisi padėtis vyrų, bet daug baisesnė moterų.

Valdžia ir seimas turėtų atkreipti dėmesio į tą nelaimingą padėtį, kad ateityj tūkstančiai žmonių ir išardytų šeimų nekeiktų juos ir jų įstatymus.

Du tūkstančiu bemaž metų Bažnyčia rūpinosi moteryste, geriausiai, išmintingiausiai ir naudingiausiai ją sutvarkė. Dabar norima panaikinti tą tvarką, o įvesti didžiausią betvarkę, gaminant žmonėms naujų vargų, kada sunku pakelti ir tuos, kurie jau slėgia.

Ne, ponai socialistai, reikėtų jums atsiminti ir nepamiršti, jog jūs neturite teisės ardyti ne tik krikščionių sakramentalės, bet nei žydų, nei pagonių naturalės moterystės. Šių moterystė irgi paties Dievo ne jūsų įstatymas. Jie rišasi ne sulig žmonių, tik sulig Dievo įstatymu. Apie žydų moterystę Kristus pasakė: **Ką tad Dievas sujungė, žmogus tenepersķiria.** Nejaugi aukščiau Dievo save statote, kad norite Jo įstatymus taisyti, kad kėsinatės ardyti tai, ką Jis surišo? Aš nemanau ginti žydų moterystės: jie patys apsigins, jei norės. Aš noriu tik atkreipti dėmesio į tai, kokia yra akiplėšybė kėsintis suardyti sakramentalę moterystę, jei negalima nė su grynai prigimtine taip elgtis.

Savaime kyla klausimas, delko socialistų valdžia, atidėdama į šalį tiek reikalingiausių dalykų, ima gadinti kas yra gera. Kai kas pasako, jog socialistams Bažnyčios ir tikėjimo griovimas yra kasdienė duona, be kurios jie badu išmirtų. Norėtųsi kitaip išaiškinti dalyką, bet iš tiesų labai sunku. Jei Bažnyčios įstatymai moterystės dalykuose taip geri, taip išmintingi ir taip naudingi visuomenės

gyvenimui yra ardomi, tai kaip socialistai pultų juos, jeigu jie būtų toki, kokius patys dabar siūlo.

Tikintieji teeina, sako, pas dvasiškius tuoktis sulig Bažnyčios įstatymais. Gerai, jei tikintis sudarė moterystės sutartį sulig Bažnyčios įstatymais, tai sulig kokiais įstatymais reikia spręsti apie jo sutartį? Sveikas protas sako, jog reikia spręsti apie sutartį sulig tais įstatais, sulig kuriais ji buvo sudaryta. Socialistų protas sako, reikią spręsti apie sutartį ne sulig tais, sulig kuriais ji buvo sudaryta, bet sulig jų „gudriai" sugalvotais įstatymais. Kokia teise norima spręsti sulig savo įstatymais apie sutartį, padarytą sulig Bažnyčios įstatymais? Kokia teise galima ardyti sutartį sudarytą kaipo nesuardomą? Ar tai nepasityčiojimas iš Bažnyčios ir tikinčiųjų: eik daryk savo nesuardomą sutartį Bažnyčioje, o paskui mes tavo nesuardomą sutartį suardysime teismo sprendimu. Štai kuo verčiama teisingumo įstaiga, kurios nepaliečiamą garbę stengiasi išlaikyti visos tautos visais amžiais!

— Mes tai darome, teisinasi socialistai, mūsų balandėliams laisvamaniams, norintiems pasiliuosuoti nuo Dievo ir Jo Bažnyčios įstatymų. — Socialistų valdžia nori būti saldi motinėlė bedieviams, o karčiausi pamotė tikintiems. Jei norima duoti laisvamaniams laisvę neklausyti Bažnyčios, tai delko nenorima duoti tikintiems laisvės jos klausyti? Delko verčiama tikinčius ieškoti sprendimo apie jų moterystę, sudarytą Bažnyčioje, ne šios, bet apygardos teisme? Turi būti ir laisvamaniai neabejoja, jog tikinčiųjų skaičius Lietuvoje yra daug didesnis negu netikėlių. Ar taip suprantama socialistų nuolat garsinama laisvė, kad vienminčiams reikią duoti ir

tokių teisių, kurių jie negali turėti, o iš tų, kurie kitaip mano, atimti ir tas teises, kurios yra amžiais patikrinta teisėta jų nuosavybė. Taip elgdamos valdžia nustoja autoriteto ir pagarbos.

Laisvamaniai arba netikėliai nesudarys moterystės ryšio kokioj nors savivaldyboje. Kanone 1099 pasakyta, jog moterystės sutarties forma privaloma ir tiems, kurie Katalikų Bažnyčioje pakrikštyti, nors būtų išsižadėję Katalikų tikėjimo. Tas kanonas patilpo į kodeksą ne po sudarymo mūsų Konstitucijos, bet pirma. Konstitucijos 83 § pasakyta, jog visoms esamoms Lietuvoje tikybinėms organizacijoms Valstybė pripažįsta teisės tvarkytis taip, kaip jų kanonai arba statutai reikalauja. Reiškia, Konstitucija pripažįsta Katalikų Bažnyčiai teisę tvarkytis ir sulig 1099 kanonu, kuriuo reikalaujama, kad kiekvienas pakrikštytas katalikų Bažnyčioje, nors jis būtų ir išsižadėjęs savo tikėijmo, privalo daryti moterystės sutartį pas savo kleboną ar Vyskupą, ar pas jų deleguotą kunigą. Taigi laisvamanio kėsinimos sudaryti moterystės sutartį savivaldyboje palieka pasikėsinimu, nes tikros moterystės — nė naturalės nesudaro. Po tokio pasikėsinimo bendras gyvenimas vyro su moterimi yra iš abiejų pusių nuolatinis paleistuvavimas.

Kalbamasis Konstitucijos straipsnis labai nepatiko socialistų valdžiai, todel jos oficiozas „Lietuva" stengėsi skaitytojams įkalbėti, būk jis esąs priešingas pirmam straipsniui, kur pasakyta, jog Lietuvos Valstybė nepriklausoma demokratinė Respublika. Bet kur čia matoma pasikėsinimas ant musų Respublikos nepriklausomybės? Bažnyčia lygiai taikina savo kanonus visose valstybėse. Del-

ko kitų valstybių nepriklausomybei kanonai negresia, o Lietuvos nepriklausomybei gresia? Valstybė privalo ginti savo nepriklausomybę, bet prieš tuos, iš kurių pusės tikrai gresia jai pavojus. Negarbinga yra, nekreipiant tinkamo dėmesio į tikrus tėvynės priešus, donkichotiškai kovoti su išsvajotais. Valdžia privalo išlaikyti tinkamą Valstybės rimtumą ir nesikišti į ne savo dalykus, kad nenustotų autoriteto. Bažnyčia nenusileido didesnioms nepriklausomoms valstybėms, kurios norėjo kištis į jos dalykus, nenusileis nei Lietuvos valdžiai. Jei Lietuva įgijo nepriklausomybę, tai nereiškia, kad Bažnyčia turėtų prarasti savąją. Valstybė turi būti nepriklausoma valstybiniuose, Bažnyčia nepriklausoma bažnytiniuose dalykuose. —

SĄŽINĖS LAISVĖ.

Socialistų valdžia negalinti kitaip apginti sąžinės laisvės kaip tik kalbamuoju sumanymu. Jei kalbama apie sąžinės laisvę, tai pradėkime nuo laisvamanių. Sulig socialistų projektu laisvamanis susituokia savivaldybos įstaigoje. Einant Bažnyčios įstatymu, jis nesudarė moterystės ryšio nė tokio, kokį sudaro žydai ar pagonys, ir gyvena kaipo paleistuvis. Tam laisvamaniui pripažįstama laisvė permainyti savo nuomonę ir įsitikinimą, ar ne? Jei nepripažįstama, tai koks jis laisvamanis? Amžinas vergas sąžinės atžvilgiu. Jei pripažįstama, kad ir laisvamanis yra laisvas permainyti savo įsitikinimą—gali vėl tikėti, kaip pirma kad tikėjo, gali eiti prie šv. sakramentų, tuokart visų pirma jis privalo sutvarkyti savo moterystę, būtent padaryti moterystės sutartį Katalikų Bažnyčioje. Klebonas sulig kanonais pri-

valo surašyti jo sutuoktuvių metriką. Atsivertęs laisvamanis turi teisę gauti tikros savo moterystės dokumentą. Bet projektuojamas įstatymas neleidžia atsivertusiam laisvamaniui sudaryti Bažnyčioje sutuoktuvių metrikos delto, kad ji buvo sudaryta valsčiuje. Jei jis parodo prie savo vaikų krikšto tik valsčiuj surašytą moterystės dokumentą, kunigas negali vaikų krikšto metrikoje įrašyti juos kaipo gimusius iš tėvų teisėtoje moterystėje gyvenančių. Socialistų vyriausybės projekte prie 2 § pastaboje pasakyta: Vieno organo sudaryti metrikai nekartojami antro. Laisvamaniui nevalia laisvai elgtis. Kokia čia laisvamaniška logika?

Laisvamanio vaikas nekrikštijamas, tik jo gimimo metrika surašoma valsčiuj. Vaikas paaugęs ir atėjęs į protą nenori eiti savo laisvamanio tėvo pėdomis. Jis pažįsta Kristaus mokslą, įsitikina ir pasikrikštydina. Kunigas privalo sulig kanonais surašyti jo krikšto metriką. Pakrikštytasis turi pilną teisę turėti savo krikšto dokumentą. Bet minėta antro straipsnio pastaba neleidžia įrašyti jo metrikos bažnyčioje delto, kad jis buvo įrašytas į valsčiaus knygas. Štai kokią laisvę tiekia socialistai laisvamaniams ir jų vaikams. Ar tie neteisingi varžymai turi vadintis laisve vien tik del to, kad jie laisvamanių yra daromi?

Įdomu žinoti, kaip į tai žiūrėtų socialistai, jei katalikai taip elgtųsi.

Tas obalsis: sąžinės laisvė labai dažnai netinkamai vartojamas; kuo labiau kas jį skelbia žodžiais, tuo labiau neigia darbais. Laisvamanių nuomone žodžiais nereikią būti šykštus laisvės, iš tikrųjų duoti ją tik tiems, kurie elgiasi ir mano taip, kaip jiems

—laisvamaniams patinkama, o neduoti nė trupučio kitaip nusistačiusiems. Tai bent laisva laisvės sąvoka, jokioms sveiko proto taisyklėms nevaržoma.

Būtinai reikia nustatyti, kas turi reguliuoti žmonių sąžines. Nejaugi bedieviai-laisvamaniai turėtų teisės reguliuoti viso pasaulio net ir krikščionių sąžines? Praktikoje jie sau uzurpuoja tą teisę, bet žodžiais nedrįsta nė jie to tvirtinti, nes negali nurodyti, kas jiems suteikė tokią išimtinę pirmenybę.

Visų sąžines gali reguliuoti tik amžini įstatymai, kurie turi aukščiausią sankciją ir yra neatmainomi, neiškreipiami sulig žmonių iškrypusia valia. Tie įstatymai yra paties Dievo mums duoti. Mes pažįstame juos ar pačiu protu ar Dievui ypatingai mums pareiškus. Kiekvienas išmintingas žmogus savo normalėje padėtyj supranta, jog jis privalo taip elgtis, kaip jam liepia amžini Dievo įstatymai. Leisti žmogui taikintis prie tų amžinų įstatymų yra tai sąžinės laisvė. Neleisti jam to daryti yra sąžinės nelaisvė, varžymas ir varginimas — didžiausia neteisybė, kokią žmogus žmogui gali padaryti.

Bet taip suprasti sąžinės laisvę, kad reikią leisti elgtis kaip kas nori, nors jis griautų amžinus Dievo įstatymus, tebūna jis atskiras asmuo, bendrovė ar valstybė, — būtų nesąmonė. Pikti žmonės išsidirba sau taip baisią sąžinę, kad davus jai laisvę, doriesiems nebebūtų vietos pasaulyj. Paklauskite paprastų plėšikų, ar jie sulig savo sąžine elgiasi išplėšdami svetimą turtą.

— Mes elgiamės sulig mūsų sąžine, atsakys jie, ji mums nieko neišmetinėja. Prie gero ūpo jie nurodys ir motyvų, del kurių taip elgiasi. Girdi, savininkas turįs jam nereikalingų, nevartojamų da-

lykų; jiems-ekspropsiatoriams jie esą reikalingi, jie žinosią kaip juos suvartoti. Savininko gyvastis jiems nereikalinga, bet ją atimą del jo pasipriešinimo ir neleidimo pasisavinti kas jiems patinkama.

Kaip paprastos žūdeikų ir plėšikų gaujos, taip lygiai ir valstybės išsidirba sau savotišką sąžinę, priešingą amžiniems Dievo įstatymams. Duoti joms sąžinės laisvę reiškia duoti laisvę laužyti amžinus Dievo įstatymus, skriausti ir varginti artimus. Paklauskite didžiulės bolševikų valstybės įstatymų leidėjų, ar jie sąžiniškai elgėsi išleisdami tokius įstatymus, kuriais bjaurėjasi visas pasaulis. Bolševikai sako ne tik sulig savo sąžine tai padarę, bet dar šventą darbą atlikę. Jų sąžinė nedavusi jiems ramybės, kol jie neįvykdinę to, ką ir visas pasaulis privaląs padaryti. Kiek žmonių išžudyta vien tik delto, kad drįso pareikšti abejones apie jų įstatymų teisingumą. O bolševikai, kaip ir visi socialistai, visais tonais šaukia: sąžinės laisvė, sąžinės laisvė... del sąžinės laisvės mes kovojame, del jos iškelta raudonoji vėliava, kuri mirkoma milijonų žmonių kraujuose.

Bet iš kur atsirado panašių žmonių, kuriuos Dievo įkvėptas pranašas Izaijas įspėja: **„Deja jums, kurie vadinate kas yra pikta geru ir kas yra gera piktu, kurie darote iš tamsybės šviesą ir iš šviesos tamsybę, iš to, kas kartu—saldų ir iš saldaus kartų! Deja jums, kurie esate išmintingi savo akyse ir gudrūs savo akivaizdoje!“**

Jie ne iš kelmo isšpirti. Jei jų milijonai, tai nesąmonė būtų prileisti, kad visiems ūmai atėjusios į galvą vienodos keistos, priešingos sveikam protui mintys, kurios taip pavergė jų protą, kad del

jų žūdoma daug nekaltų žmonių. Juos pagimdė skelbimas priešingų amžiniems Dievo įstatymams pažiūrų. Skelbėjai vadina savo pažiūras moksliškomis ir kaipo tokioms reikalauja laisvės.

Priešingų, gerų pažiūrų žmonės savosioms aiškinti mažai teveikia, manydami, jog jos savaime visiems žinomos. Klaidingųjų pažiūrų šalininkai, negalėdami turėti panašaus pasitikėjimo, visais būdais stengiasi įpiršti savąsias. Dauguma neturėdami tikro mokslo ir nesugebėdami atskirti tiesą nuo klaidos, pasiduoda nuolatiniam kalimui ir virsta klaidingų pažiūrų šalininkais, net uoliais apaštalais.

Visuomenės vadų būtinas pažymys turėtų būti sugebėjimas atskirti tikras, sveikas nuo klaidingų ir kenksmingų pažiūrų. Jie neprivalo abejingai žiūrėti į šių skelbimą, nors jos būtų kai kurių vadinamos moksliškomis. **Salus populi suprema lex esto** — žmonių apsauga turi būti vyriausias įstatymas. Negana yra vien tik žmonių kurstymą slopinti. Jei žmonės bus pagauti klaidingų pažiūrų, gana vieno žodžio, kad kas patrauktų juos į piktą darbą. Jei jau parakas pagamintas, gana mesti į jį vieną kibirkštėlę, kad viskas supleškėtų.

KULTŪRA IR CIVILIZACIJA.

Socialistų valdžios įkvėpiamas oficiozas „Lietuva" pirm ir po paskelbimo metrikų įstatymo projekto nuolat kalbėjo: Mes seksime kultūriškus kraštus įvesdami metrikuliaciją savivaldybose ir civilines sutuoktuves, mes susilyginsime su civilizuotomis valstybėmis. —

Kultūra ir civilizacija—labai gražūs lotinų kalbos žodeliai, o dar gražesnė yra jų tikroji prasmė. Deja, jų prasmė taip iškreipiama, kad jie jau nebepažįstami. Dažnai vadinama kultūra tai, kas ne tik nėra kultūra, bet yra jai visai priešinga. Kad kultūra būtų koks gyvas asmuo, ji patrauktų daug lietuvių į pasaulio kriminalinį teismą už jos apšmeižimą, kad ji turėtų gyvą širdį, ši turėtų plyšti, nebegalėdama pakelti savęs teršimo ir išniekinimo.

Kultūra—yra tai vėl garsus, o gal ir garsiausis bedievių socialistų obalsis. Su šiuo obalsiu jie panašiai elgiasi kaip ir su sąžinės laisve. Juo labiau kas giriasi keliąs ir platinąs kultūrą, juo labiau ji jo griaunama. Lietuvoje susikūrė nauja laisvamanių bendrovė, kuri pasisavino Kultūrą. Jie mano esą mokslo platintojai, ar prisimeta tokiais, bet iš tikrųjų platina bedievystę, paniekinimą mūsų Išganytojo dieviškojo asmens, neapykanta Jo įsteigtos Bažnyčios ir dvasiškijos. Tą darbą jie atlieka platindami savo knygutes, darydami paskaitas, kalbėdami didesniuose susirinkimuose ir šiaip jau privačiose sueigose. Net gaila ir koktu žiūrėti kaip pražilęs senis tauškia niekus šokinėdamas iš vieno į kitą dalyką be jokio nuoseklumo nei sistematiškumo ir vis grįžta į savo įprotį—šmeižti kunigus, davatkas—suprask tikinčius. Nebūtų nuostabu, jei koks nesubrendęs, ištvirkęs vaikesas taip plepėtų, bet kad pasenęs žmogus pasirenka sau tokį vaidmenį lošti, tai labai nemalonų daro įspūdį. Sulig jo kalbos galima spręsti, kad apleidęs mokyklas, jis nieko nebesimokė, tik tauzijo visą laiką kaipo bedievybės apaštalas, paaukodamas ištisą savo gyvenimą jos platinimui lietuvių tarpe.

Visada yra dorovėje pašlijusių, kurie laukia, kad

kas jiems pasakytų, nesą Dievo nei nemirštamos sielos, todel nei amžinos bausmės, nes jiems rodosi, jog gana, pasakyti, kad nėra ir nebebus to, kas yra. Jie greičiau sutinka būti bezdžionės ainiai, negu atsakomingi žmonės. Delto „Kultūros“ senelis deja gali tikėtis iki gyvos galvos turėsiąs panašių klausytojų, kurie dar mažiau už jį pasimokę ausis ištempę jo klausysis, o nemokėdami atskirti tikrojo mokslo nuo plepalų, manys, būk jis juos kaip saulė apšviesiąs. Jų samprotavimu jis žinąs už visus daugiau, nes kiti nepasaką tokių dalykų. Kimba jie kaip kvailos žuvelės į jo meškerę.

Socialistų kabineto švietimo ministeris rado reikalinga įvesti kalbamosios bendrovės knygeles kaipo priemonę saviems tikslams į visas mokyklas pradedant nuo žemiausių.

Kultūra ir civilizacija turi savo garbingą ir plačią istoriją. Mes čia pasitenkinsime nurodydami, kas tai yra viena ir antra ir kaip klaidingai abidvi laisvamanių suprantamos. Minėto senelio bedieviški tauzijimai jo paties ir visos bendrovės, kurios vardu jis kalba, beabejonės laikomi kultūros darbu, nes bendrovė ne del kita ko pasisavino tą gražų vardą. Tačiau, nežiūrint į jų taip tvirtą įsitikinimą, kultūra yra visai kas kita.

Kultūra yra tai pažanga visame žmogaus gyvenime (aš imu žodį pažanga tikra, gera ne bedieviška prasme). Ten yra kultūra, kur mokslas ir menas pasiekė taip aukšto laipsnio, kad žmonės, pritaikindami juos visiems gyvenimo reikalams, visa ištobulina. Žemės ūkis taip sutvarkytas, kad iš jo gaunama daug pelno ir naudos: kiekvienas žemės sklypas išnaudotas, gamtos jėgos tinkamai suvartotos,

žalioji medžiaga gerai apdirbta, rūmai ir trobesiai gražiai ir patogiai pastatyti. Pramonė ir amatai ištobulinti; susisiekimas greitas, patogus ir lengvas.

Kultūra buvo ir pagonų laikais, bet ne visur. Daug pagoniškų tautų nestovėjo vienoje vietoje, bet slankiojo iš krašto į kraštą kariaudamos, nes laisva valia niekas nenorėjo užleisti apgyventos vietos. Tokiose apystovose kultūra buvo pamiršta. Kada pagoniškos tautos virto krikščioniškomis, jų tarpe atsirado uolesnių Kristaus sekėjų vienuoliais vadinamų. Šie tikri kumunistai, ne bedieviška tik krikščioniška prasme, susispietę į vienuolynus bendram gyvenimui, buvo savo apylinkės tikri geradariai ir kultūrininkai. Visi jie buvo užimti kokiu nors darbu: vieni mokslu — kiti menu, vieni ūkiu — kiti amatu, vieni ligonių slaugymu — kiti rūpinosi žmonių dvasios reikalais. Begalo dideli yra jų nuopelnai mokslo srityj. Kol spauda nebuvo išrasta, visos knygos tegalėjo būti ranka rašomos. Jei mes dabar naudojamės graikų, lotynų ir kitų senobinės kultūros klasiškais veikalais, tai ačiū vienuoliams, kurie menišku raštu surašė juos daugybėje egzempliorių. Todel negalėjo visi pražūti. Didžiuose Europos muziejuose tos ranka rašytos knygos ir dabar rodomos kaipo gražiausi meno kuriniai. Jei ne vienoulių darbštumas, tie brangūs raštai būtų visai išnykę, ir viso pasaulio kultūrai būtų buvęs didelis nuostolis.

Vienuoliai išmokė žmones naudingai vesti ūkį. Jie tyčia apsigyvendavo nenaudingiausiame ir nevaisingiausiame žemės kampelyj. Po keletos metų jų darbštaus ūkininkavimo pirma visų apleistas kampelis virsdavo naudingu, vaisingu, gražiu daržu. Apylinkės gyventojai prisižiūrėdami vienuolių ūkiui

sekdavo juos ir išmokdavo gerai vesti savąją. Jei Europoje labai pakilo kultūra, tai ačiu Katalikų Bažnyčiai, ypač jos prakilniesiems nariams — vienuoliams, kuriuos dabartiniai bedieviai-laisvamaniai įmanytų vandens šaukšte nuskandyti.

Kas yra matęs kultūringuose kraštuose tikrai stebėtinų statybos, tapybos ir kitų meno rūšių krikščionijos įkvėptų kūrinių, tas turi nulenkti savo galvą prieš tą galingą kultūrinę jėgą.

Reichensperger kalbėdamas apie bažnyčių statybą pasakė: Taip dailiai sujungti ir taip išmintingai bei tvarkiai sudėti anų milžiniškų namų akmenys yra ne vien tik ištobulintos technikos pavyzdingas vaizdas; tos formos, kurias jie sudaro, yra dvasios spinduliai, kokių nesugeba išreikšti joki kalba — nė pati muzika. Tie šalti akmenys turi šiltą širdį, kurioj kvėpuoja aukštesnis gyvenimas — yra tai krikščionystės kalba ir dvasia. Išganymo darbas ir nuo meno ypač nuo bendros jo motinos — statybos meno nurišo ryšius, kuriais pagonija buvo jį pririšusi prie žemės [1]).

Mūsų kultūrininkai pavadins, žinoma, tą garsų vyrą davatka. Pavadinti savo priešą davatka, jų nuomone, vis tiek kaip leisti ant jo svaiginančių dujų ir užmušti jį ant vietos. Bet tas davatka garsus kultūringame pasaulyj parlamentarinėje, literatūros ir meno istorijoje yra žinomas kaipo labai kultūriškas ir mokytas vyras. Jei mūsų dvasiškai apakę „kultūrininkai" nemato nieko kultūringo krikščionijoj,

---

[1]) Die christlich = germanische Baukunst und ihr Verhältniss zur Gegenwart.

tai nereiškia, kad ten to nebūtų. Jei nieko nebūtų, niekas net gerai matantis nieko nematytų.

Jei žabalas įėjęs į meno rūmus imtų spardyti, daužyti gražiausias stovylas ir mesti jas laukan, kam jos, girdi, painiojančiosi jam po kojomis ir neleidžiančios liuosai vaikščioti; jei imtų draskyti nuo sienų gražiausius paveikslus ir mestų į sąšlavas ar į ugnį, kam kaž koki šlamštai užimą vietą, kur jam reikią pakabinti kepurę, kailinius ar švarką, — suvaldyti reikėtų tokį aklą barbarą. Bet daug didesnis yra aklas barbaras tas, kurs krikščionijoje nemato nieko gero, gražaus ir naudingo, o mano, kad reikią visais būdais stengtis ją panaikinti.

Civilizacija yra tai geras malonus draugiškas sugyvenimas. Civilizuoti žmonės moka vieni kitus pagerbti, apsieina su kitais mandagiai, atjaučia vienas kito laimę ir nelaimę, reikalui esant stengiasi vienas kitą šelpti, visada turi atvirą širdį savo artimui, vengia užgauti vienas kitą žodžiu ar elgesiu; jiems yra malonu, jei gali kitam gerą padaryti.

Negalima visai neigti civilizacijos ir pagonių laikams. Tačiau pirm Kristaus atėjimo menka tebuvo civilizacija ir išrinktose tautose. Tikrą civilizaciją davė pasauliui Kristus. Jis įkvėpė jos sielą visai žmonijai. Kristaus mokslas padarė įtakos ir dabartinioms pagoniškoms tautoms net patiems žydams, nors jie to nepastebi.

Išganytojo mokslas apie artimo meilę, apie meilę net priešų, apie atleidimą artimui skriaudų ir nuoskaudų, apie atsilyginimą geru už pikta, jo paties ir artimiausių jo sekėjų pavyzdys — yra tai galybė, kuri laukinius barbarus padarė gražiausiai civilizuotus žmones. Šventieji yra civilizacijos žiedai. Jei ir

laisvamaniai nelaiko save barbarais tik civilizuotais žmonėmis, tedėkoja Kristui, galingiausiam pasaulio civilizatoriui, kurio vardas jiems taip nemalonus, kurio mokslą jie stengiasi pašalinti iš viso pasaulio. Toks tat dėkingumas didžiausiam savo geradariui!

Europoje labiau negu kituose kraštuose išsiplėtė Kristaus mokslas, todel čia gražiausiai pražydo kultūra ir civilizacija. Bet juo labiau atsitolinama nuo Kristaus mokslo, juo labiau naikinama kultūra ir civilizacija. Mūsų gražioje Europoje atsirado daug negražių dalykėlių, nes kai kuriuose dalykuose visai atsitolinta nuo Kristaus mokslo.

Nenuostabu, kad protestantų kraštuose ar ten, kur valdžia pakliūvo į bedievių rankas, moterystė tvarkoma ne sulig Kristaus mokslu, tik sulig žmonių nevaldomu gašlumu. Atsitolinimas nuo Dievo ir Bažnyčios įstatymų moterystės atžvilgiu Francijoj padarė žalą, kurią tik amžiai gali atitaisyti.

Protestantų tikybos išradėjai savo pavyzdžiu autoritetingai pamokė laužyti moterystės įstatymus. Liuteris, būdamas vienuolis ir padaręs amžinos skaistybės įžadus, vedė tokius pat įžadus padariusią vienuolę Kotriną Borą. Kada kiti tuo piktinosi, jis sakė: „Del tos moterystės aš kenčiu daug paniekinimų, bet tikiuos, jog angelai tuo džiaugsis, o velnias verks“.

Antras didis papiktinimas įvyko 1540 metais, kada raštu buvo duotas Hesijos kunigaikščiui Filipui leidimas vesti antrą pačią. Dispensacijos turinys šis: Kai delto, ką Jūsų Prakilnybė sako, jog negalinti susilaikyti nuo nešvaraus gyvenimo, kurį veda, kol teturės vieną pačią, mes norėtume, kad būtumei geresnioje padėtyj pas Dievą, kad gyventumei užtik-

rinta sąžine, kad darbuotumeis apie savo sielos išganymą ir duotumei savo pavaldiniams geresnį pavyzdį. Bet pagaliau, jei Jūsų Prakilnybė yra visiškai pasiryžusi vesti antrą pačią, mes manome, jog tai turi slapčia padaryti, t. y. teesie tik asmuo, kurį vedi ir maža kitų ištikimų asmenų, kurie žinotų, įsakant jiems laikyti sekretą po išpažinties antspaudu. Čia nereikia bijotis prieštaravimo nei didelio papiktinimo, nes nėra nieko ypatingo kunigaikščiams maitinti konkubinas (suguloves m. pr.); ir kado prasti žmonės piktinsis, geriau apsišvietę abejos apie tiesą ir išmintingiems asmenims visada geriau patiks šis suvaldomas gyvenimas negu svetimoteriavimas ir biaurūs darbai. Taip tat mes pritariame ir vien tik minėtomis sąlygomis; nes Evangelija nei atšaukė, nei uždraudė tai, kas buvo Mozės įstatyme moterystės atžvilgiu. Evangelija nieko nekeičia išorinėje išvaizdoje, tik ji priduoda amžinam gyvenimui amžiną tiesą. Ji moko tikro Dievui paklusnumo būdo ir stengiasi atitaisyti pagadintą prigimtį".

Seka parašai: M. Luther, Ph. Melanchthon, Martin Bucer ir Hesijos Pastoriai [1]).

Kiekvienam aišku, jog cituotas raštas yra priešingas Kristaus mokslui. Tačiau socialistų valdžios projektas, kurio apygardos teismui duodama teisės ardyti absoliučiai nesuardomą sakramentalę moterystę, yra dar piktesnis už minėtą protestantų dispensaciją. Liuteris su savo draugais leido Hesijos kunigaikščiui vesti antrą pačią, nepaliuosuodamas jo nuo pirmosios. Reiškia, pirmoji pati neturėjo teisės

---

[1]) Wette. Luthers Briefe V. 236 ff.

tekėti už kito vyro. Ji buvo liuosa nuo paleistuvingo gyvenimo, tik jos vyras paleistuvavo ne su ja, bet su antrąja neva pačia. Socialistų valdžios projektas pareiškia suardomą absoliučiai nesuardomą sakramentalę moterystę, leidžia vyrui vesti antrą neva pačią ir pačiai tekėti už antro neva vyro. Sulig Dievo įstatymu nei vyro, nei moters antros sutuoktuvės nėra jokia moterystė. Sulig Liuterio sprendimu apie Hesijos Filipo moterystę įvedami du asmenys į paleistuvingą svetimoteriavimą — jis ir jo antroji neva pati. Sulig socialistų projektu įvedami į paleistuvystę keturi asmenys — vyras ir antra neva pati su kuria jis kesinasi sudaryti moterystę, tai du; pirmoji reiškia tikroji pati ir jos antras neva vyras, už kurio ji kėsinasi ištekėti, vėl du. Ardant vieną tikrą moterystę įvedama keturis asmenis į paleistuvingą gyvenimą, nes susidaro dvi poros svetimoterystėje gyvenančios.

Štai kas norima padaryti ne protestantų, bet mūsų katalikiškame krašte, kur moterystė laikoma Dievo įstatymu ir Kristaus sakramentu. Ir nėra nieko stebėtino, nes socialistai yra didžiausi protestantai: jie protestuoja ne tik prieš vieną ar kitą tiesą, bet ir prieš patį Dievą.

Anglija virto protestante del jos karaliaus Enriko aštunto moterystės ardymo. Jis pirma rašė prieš Liuterį gindamas katalikų tikėjimą, paskui persiskyrė su savo pačia Kotrina Aragoniete ir susijungė su Ona Boleyn. Rado savo krašte net vyskupų, kurie pripažino teisėtu jo persiskyrimą. Šventasis Tėvas kaip persiskyrimą su Kotrina taip ir susijungimą su Boleyn pripažino neteisėtu. Kad nesivaržius Katalikų Bažnyčios įstatymais, karalius atsi-

skyrė nuo jos ir įsteigė savo anglikonišką bažnyčią. Su juo atsiskyrė nuo Bažnyčios dauguma anglų. Katalikai beliko mažuma. Šie buvo ilgą laiką nuožmiai persekiojami, ypač Boleyn dukters karalienės Elžbietos [1]).

Enrikas vedė iš eilės šešias pačias. Dvi jų: Boleyn ir Howard nužudė. Socialistai, matydami taip pageidaujamas jiems sekmes iš moterystės ardymo, visomis keturiomis griebiasi jo.

Anglijoj, Vokietijoj ir kituose Europos kraštuose yra daug kultūros, kurios mums trūksta. Bet šalia kultūros ten yra ir labai nekultūringų dalykų. Protestantų tikėjimo įsteigėjai išardė paties Dievo patiestą moterystei tvirtą pamatą, nuplėšdami nuo jos dieviškąjį antspaudą ir pažemindami ją iki paprastos sutarties. Protestantų reformos labai patiko bedieviams; jie stengėsi įvesti jas, daug pridėdami iš savo pusės, ir katalikų kraštuose; kur tik valdžia pateko į jų rankas. Šiuo atžvilgiu mes buvome iki šiol laimingesni. Iš dviejų pusių apsupti liuteronų kaimynų palikome ištikimi Kristaus Bažnyčios vaikai ir jo mokslo sekėjai. Mūsų kraštas, kaipo tikrai katalikiškas, laikėsi tos moterystės, kurią pats Dievas įsteigė ir Kristus į sakramentą pakėlė. Dievo įsteigta moterystė yra visuomenės gyvenimo pamatas. Ant to pagrindo statydami tvirtus valstybės rūmus mes galime tikėtis sulauksią gra-

---

[1]) Tų kankinių ainiai dabar atsižymi savo katalikybe, labai gerai yra apšviesti tikybos dalykuose, daro didelę įtaką savo tautiečiams protestantams, kurių daug inteligentų grįžta į Katalikų Bažnyčią.

žios, laimingos ateities ir didesnės kultūros, negu kituose kraštuose. Dabar griauna po mūsų kojomis tą tvirtą pamatą patys tautiečiai, kurie buvo visuomenės išrinkti palaikyti kas buvo gera ir įvesti, kur jo trūko, neįleisti į kraštą nieko pikto ir pašalinti iš jo, jei kas tokio ten būtų.

Mūsų valdžia turėtų stengtis kiek galėdama pasisavinti tai, kas užsieniuose yra gera, kultūringa, kas įneša į kraštą tikrą civilizaciją. Socialistų valdžia visai priešingai elgėsi: nesirūpindama įvesti į kraštą kas yra kitur kultūringa, kaip ūkio, susisiekimo, amato dalykuose ir tt., pasirinko tai, kas naikina tikrą kultūrą ir civilizaciją. Kas turi taip siaurą protą, kad neatskiria kultūringo nuo nekultūringo dalyko, tas neprivalo imti į savo rankas valstybės vairo.

Geroje valgykloje yra labai gerų ir gardžių valgių, bet ir gražiausioje valgykloje yra nešvarių pamazgų tinkamų vien tiktai gyvuliams. Jei kas, norėdamas pavaišinti svečią, gardžių valgių vieton atsineštų iš valgyklos pamazgų, jo svečias būtų blogai pavaišintas ir labai nepatenkintas.

ĮDOMI ISTORIJA.

Vienas garsiausių vyrų senai pasakė, istorija esanti gyvenimo mokytoja. Visas pasaulis lig šiol sutiko su šia nuomone ir, turi būti, sutiks iki istorijos galo. Atsisveikindamas su gerbiamais skaitytojais, aš pasakysiu jiems vieną trumpą, bet įdomią istoriją, kuri pamokys juos geriau už mane.

Nesenai, tik ne šiemet, čia pat nepriklausomoje

Lietuvoje viena bendrovė pasistatė sau naujus rūmus ant gero ir tvirto pagrindo iš gražių, skambančių plytų. Rūmams daug ko dar trūko: sienos netinkuotos, stogas tam kartui tik šiaudinis, grindys vėl tam kartui iš lentų pripuolamai surankiotų ir neatitinkančių viena kitos.

Viena mūrininkų bendrovė pasisiūlė į įnamius, pažadėdama baigti namus ir taip juos išgražinti, kad gražesnių nerasi visame pasaulyj.—Uždėsime jums, sako, aukso stogą, tokį kaip Tirolio sostinėje—**das goldene Dach.** Sienas ištinkuosime, o ant tinkų išpiešime garsius ir garbingus Lietuvos istorijos įvykius. Ten bus vaizduojami mūsų didžiųjų kunigaikščių žygiai: ant vienos senos lietuvių mūšiai su kryžuočiais, ant antros — su maskoliais, ant trečios —su totoriais, ant ketvirtos—Gedimino sapnas ir Vilniaus įkūrimas. Visa tai bus taip gyvai ir dailiai atvaizduota, kad rodysis, būk girdi ginklų žvangesį, arklių žvengimą ir mirštančių dejavimus. Ant lubų bus nupieštas Žalgirio mušis. Lentų grindis mes išmesime ir išgrinsime dailiais, smulkiais, spalvotais akmenėliais, kurie bus taip dailiai sudėlioti, jog sudarys žmonių paveikslus įvairiuose linksniuose. Visa tai atvaizduos garsias Lietuvos kaimo vakaruškas. Kertėje prie krosnies sėdės griežikai su kanklėmis, smuikais, vamzdžiais ir armonikomis. Prieš juos—garbės kampe kiūksos seneliai ir šnekučiodami tuštins degtinės bonkelę. Visų linksmi veidai, atskyrus kuriam piešimo laiku teks išgerti burnelę ir stipriai susiraukti. Visoj asloj tilps dvi šokėjų grupi: dvylika šaunių vyrukų ir dvylika raudonskruosčių mergelių droš suktinį, o antra tokių pat dvylikos porų grupė—klumpakojį.

Paliksime jums namus tokioje išvaizdoje, kokioje nebuvo nė mūsų didžiųjų kunigaikščių rūmai. Žmonės plauks iš visų kraštų, kad juos pamatytų. Galėsite atidaryti savo rūmų parodą, ir bus įplaukų kiek gana.—

Rūmų savininkams net akys prašvito. — Šimts pypkių, tokių vyrų pasaulis dar nėra nei regėjęs nei girdėjęs. Jei jie išpildys visa, ką žada, tai stačiai kaip iš dangaus ta laimė mums iškrito.—

Taip kalbėjo dauguma, bet kiti pypkes iš dantų ištraukę ėmė lengvai kraipyti galvas, dar lengviau kasyti pakaušius ne del niežulio, tik norėdami pajudinti smegenis ir paragint juos labiau veikti taip svarbio sprendimo valandoje.

— Ne, vyrai, sako, nereikėtų perdaug džiaugtis, kol pažadėjimai tebėra pažadėjimai. Juo mažiau kas mano daryti, juo daugiau žada; nes jam vistiek ar daug ar maža pažadės; juo rimčiau kas mano pildyti paždėjimus, juo mažiau jų daro, nes lengviau yra išpildyti maža negu daug pažadėjus.

— Ką čia niekus kalbate, atsako patenkintieji pažadėjimų, jie toki meistrai — nejaugi apgaudinėtų žmones. —

Balsų dauguma nutarta įleisti mūrininkus į namus, kur jie tuč-tuojau apsigyveno.

Nieko netrukus mūrininkai ėmė galvoti ir tartis savo tarpe, kas čia daryti, nuo ko pradėti.

— Padaryti visa tuose namuose, kaip pažadėjome, mes neįstengsime. Reikėtų pradėti nuo stogo, bet kas iš to: stogą dengiant mes išleistumėm visus pinigus ir dar pritrūktų. Apie sienas ir grindis nėra kas ir kalbėti. Jei mes uždengtumėm ir aukso sto-

gą, savininkai nebus patenkinti, nes jie tikisi, kad mes visa padarysime, ką pažadėjome. —

— Žinote ką, vyrai, prabilo vienas gudragalvis, man atėjo į galvą gera mintis. Jei mes ją įvykdinsime, savininkai bus patenkinti, o visas pasaulis išreikšdamas savo dėkingumą, duos mums garbingą išradėjų vardą. Lig šiol negerai buvo statomi namai del jų nepajudinumo. Reikia statyti taip, kad juos galima būtų kur nori čia pasukti, kur nori čia pavaryti. Žiemą pastatysi juos mieste, vasarą nuvažiuosi į gražų pušinėlį, turėsi patogų vasarnamį.—

— Lengva tai pasakyti, bet kaip įvykdyti, atšovė kitas.

— Kuo lengviausiai ir be didelių išlaidų. Reikia tik pakasti po rūmų pamatais ir pastatyti juos ant tekinių, ot taip, sakysime, kaip gelžkelių vagonus, kuriuos galima vadinti mažais nameliais, ir kada eina traukinys, tai rodos, kad kaimas kažkur danginasi. —

—Gudrus sumanymas, atsiliepė visi vienu balsu. Mes pragarsėsime visame pasaulyj. Mūsų pavyzdžiu, be abejonės, visi seks. Namai bus važinėjami iš vietos į vietą kaip vežimai. Vieni namai lankysis pas kitus. Miestai barškėdami važiuos į kitus miestus. Mes važiuosime su Baltąja Gulbe į Europos sostines. Kaunas vieną gražią dieną išgirs atbildančius Berlyną, Paryžių, Romą ir kitą kokią Europos ar Azijos sostinę su visais savo muziejais ir teatrais. Tarp Anglijos ir Francijos iškasus važiuojamą urvą, galėsime ir Londono sulaukti atvažiuojant. Tai bent pažanga; tokios kultūros pasaulis dar nėra matęs.—

Visi ėmė pritarti kalbėtojui: — Ar žinai, kad gerai; iš tiesų geras sumanymas. —

Nutarė vienbalsiai tuč-tuojau pradėti darbą. Liepė dirbti tekinius ir kasa po pamatais iš visų ketirių pusių. Jau keliose vietose iškasta kiaurai, kur bus pakišami tekiniai, ir vis kasa toliau ir toliau.

Rūmų savininkai tik žiūri ir savo akimis netiki.

— Vyrai, ką jūs darote, sako, ar iš proto išėjote, jūs gadinate ir griaunate mūsų namus. —

O tie, įniršę į savo darbą, nė girdėti nenori, kas jiems sakoma. Tik žiūri, jau pagrindai pradeda plyšti vis daugiau ir daugiau, jau sienos plyšta traškėdamos. Savininkai išsigando ir negalėdami su įnamiais susikalbėti, paėmė pagalius ir išvijo juos laukan iš namų.

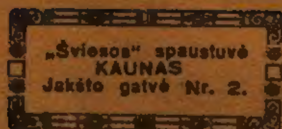
Skubiai paramstė pamatą ir ėmė juos taisyti. Dieve, padėk jiems laimingai atitaisyti ir visa gerai baigti.

Mūrininkai teisinosi: Mes nekalti tuo, kad rūmų sienos plyšo; kalti tie, kurie tas sienas menkas padirbo. Nė mažasis mūsų pirštelis jų nepalietė, patys matėte; mes tik norėjome atlikti kultūringą darbą, bet jūs mus sutrukdėte; ant jūsų krinta visa atsakomybė. —

Mes dėjome pastangų bešališkai aprašyti šią istoriją, todel tikimės, kad ir rūmų savininkai ir mūrininkų bendrovė bus jos visiškai patenkinti.

TURINYS.

„Šviesos" spaustuvė
KAUNAS
Jakšto gatvė Nr. 2.